

УДК 339.5:340.13.(094)

DOI 10.33244/2617-4154.3(20).2025.79-90

І. П. Петрова,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративного права,
процесу та митної безпеки,
Державний податковий університет,
дослідник Освітньо-наукового центру
Федерального фінансового управління
(BWZ Münster, Німеччина)
email: i.p.petrova@dpu.edu.ua
ORCID 0000-0002-8488-7969

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ МИТНОГО ПРАВА ЄС: ДОГМАТИЧНІ ВИКЛИКИ ТА ПРАВОВІ ПЕРСПЕКТИВИ МИТНОЇ РЕФОРМИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

*(Підготовлено в рамках виконання проєкту «Митне право ЄС» (EUCUSTOMSSTU)
за напрямом Жан Моне (Модуль) Програми ЄС Еразмус+
(101083978-EUCUSTOMSSTU-ERASMUS-JMO-2022-HEI-TCH-RSCH)*

У статті досліджується сучасне митне право Європейського Союзу в контексті реформи митної системи, впровадження якої триватиме в ЄС до 2030 року, зосереджуючи увагу на цифрових інструментах, як-от Хаб митних даних Європейського Союзу (EU Customs Data Hub), а також на створенні єдиного Митного органу ЄС (EU Customs Authority), покликаною уніфікувати застосування митного законодавства, зокрема в частині ризик-аналізу.

Розглядаються виклики, що постають перед впровадженням цифрових технологій і штучного інтелекту в митних процедурах, зокрема питання впливу таких інструментів на ефективність контролю та ризики їхнього практичного застосування. Аналізується, наскільки запропоновані зміни сприятимуть спрощенню процедур для суб'єктів господарювання різного масштабу з огляду на можливе посилення переваг глобальних корпорацій над малими та середніми підприємствами.

Особливу увагу приділено питанням уніфікації правил, пов'язаних із заборонами й обмеженнями (ViB), які залишаються предметом національних особливостей і можуть становити бар'єр для вільного доступу до внутрішнього ринку ЄС навіть після реформ.

Окремо підкреслюється важливість прозорого й комплексного законодавчого процесу, що має охоплювати активне залучення всіх зацікавлених сторін – держав-членів, бізнесу та інших учасників ринку. Також наводяться аргументи й праці європейських експертів,

які зауважують, що, попри значний потенціал запропонованої митної реформи, ряд критичних питань залишається відкритим і потребує подальшого опрацювання.

У підсумку визначено перспективи подальшої реалізації та запровадження нової митної реформи ЄС. Водночас підкреслюється про наявність ряду невизначеностей у частині його функціональної можливості, кадрового забезпечення, а також здатності забезпечити уніфікацію застосування митного законодавства в Європейському Союзі, зокрема всіма країнами-членами одночасно.

Ключові слова: митне право ЄС, цифрова трансформація, Хаб митних даних ЄС (EU Customs Data Hub), автоматизація, митна реформа, правовий захист, штучний інтелект.

Постановка проблеми. Європейська комісія (далі – Єврокомісія) ставить перед собою амбітну мету радикально дигіталізувати, уніфікувати існуючу митну систему й адаптувати її до вимог глобалізованої електронної торгівлі. Запланована до 2030 року митна реформа, зокрема створення єдиного Хабу митних даних Європейського Союзу (EU Customs Data Hub), передбачає глибоку цифрову трансформацію – від паперових документів до автоматизованого прийняття рішень. Це викликає ряд питань щодо відповідності таких механізмів базовим принципам правової держави, зокрема законності, прозорості, доступу до правового захисту, а також контролю за штучним інтелектом у процесі ухвалення рішень.

Анонсована нова митна реформа є відповіддю на поточний тиск, в умовах якого працює митниця ЄС, охоплюючи значне збільшення обсягів торгівлі, особливо в сфері електронної комерції, швидке зростання кількості стандартів ЄС, які потрібно перевіряти на кордоні, а також мінливі геополітичні реалії та кризові явища.

Запропоновані Єврокомісією заходи являють провідне в світі, засноване на даних бачення митниці ЄС, яке має значно спростити митні процеси для бізнесу, особливо для найбільш надійних економічних операторів. Завдяки цифровій трансформації реформа скоротить громіздкі митні процедури, замінивши традиційні декларації на більш зручний і розумний підхід з наглядом за імпортом. Водночас митні органи матимуть інструменти та ресурси, потрібні для належного оцінювання й припинення імпорту, який становить реальні ризики для Європейського Союзу, його громадян та економіки.

Ця реформа знаменує собою не лише технологічний, але й правосистемний злам: догматичні основи Митного кодексу Союзу (далі – МКС) – формально чинного, але на практиці часто фрагментарно реалізованого нормативного акта – піддаються виклику з боку цифрових адміністративних механізмів. Зростаюча автоматизація процесів ухвалення рішень, інтеграція аналізу ризиків на основі штучного інтелекту та запровадження нових концепцій участі, як-от система «Trust & Check», породжують фундаментальні запитання: як юридично визначити цифрову митну процедуру? Які вимоги до прозорості, правової визначеності та захисту прав мають бути дотримані? Як оцінити баланс між зростанням ефективності та дотриманням принципів правової держави? Проблема полягає в тому, як забезпечити правову визначеність і збереження фундаментальних гарантій у новій цифровій митній реальності.

Петрова І. П. Цифрова трансформація митного права ЄС: догматичні виклики та правові перспективи митної реформи Європейського Союзу

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання становлення, розвитку, реформування й цифровізації митного права Європейського Союзу стало предметом численних наукових досліджень упродовж останнього десятиліття. Серед провідних дослідників у цій галузі варто зазначити представників німецької школи: П. Вітте – автора Митного кодексу Союзу та курсу митного права ЄС, коментарі якого є важливим джерелом для розуміння практичних аспектів застосування чинного Митного кодексу Союзу [1]; Г. М. Вольфганга, який розглядає еволюцію Митного кодексу Союзу в контексті уніфікації адміністративних процедур [2]; Т. Кьокрітца, який ґрунтовно проаналізував юридичну природу митного акта та його трансформацію в умовах автоматизованих рішень [3]; С. Ріннерт, яка досліджує передумови, етапи анонсованої в ЄС митної реформи, запропоновані зміни до чинного митного законодавства ЄС і митного права ЄС, а також порівнює чинну й нову редакції Митного кодексу Союзу [4]; К. Веєрта, який у своїй праці наголошує про нагальну потребу в проведенні реформи митного права й митного законодавства ЄС та одночасно піддає критиці законодавчу ініціативу Європейського парламенту й Ради, піддає сумніву можливість ефективного її втілення у всіх країнах Союзу у відведені терміни, зокрема в частині цифровізації та уніфікації застосування національними митними адміністраціями, а також називає ряд критичних питань, які залишаються поза увагою сміливих нововведень митної реформи [5]. Такі автори, як Д. Клоєс, Ф. Маєр, Л. Борковські [6; 7; 8], заклали в своїх працях підґрунтя для подальшої дискусії щодо цифрових викликів, які наразі стоять перед митною системою ЄС.

Перші аналітичні оцінки проекту митної реформи ЄС уже з'явилися та закладають основу для подальших публікацій на цю тему. Зокрема, й у зв'язку із запровадженням Хабу митних даних ЄС (EU Customs Data Hub) виникає потреба в оновленому аналізі правової природи цифрових процесів, особливо з погляду адміністративного акта, принципу законності, а також ефективного правового захисту.

Метою дослідження є комплексний аналіз догматичних засад митного права Європейського Союзу та запропонованих змін з урахуванням сучасних викликів цифровізації, критичний аналіз чинного правового стану й оцінювання запланованої митної реформи з погляду її юридичних і практичних наслідків. У центрі уваги питання про те, чи буде цифрове митне право майбутнього сумісним із традиційними принципами правової держави, принципом законності та адміністративного контролю, чи ж сформується нова логіка цифрового адміністрування, яка поставить під сумнів усталені догматичні категорії.

Крім того, стаття має на меті ознайомити з основними елементами та ключовими концепціями нової реформи Митного кодексу ЄС, надати їхнє концептуальне тлумачення, здійснити огляд законодавчого процесу та попередньо окресленого графіка реалізації митної реформи, а також проаналізувати зміст запропонованих змін і перспектив їхньої успішної реалізації.

Дослідження базується на юридико-догматичному аналізі чинного митного права ЄС, доповненого практичними оцінками з боку митної адміністрації, експертів і дослідників. У роботі враховано актуальні пропозиції щодо реформ, численні документи Європейської

комісії та фахову літературу станом на 2025 рік, щоб створити реалістичну картину майбутньої трансформації митної системи ЄС.

Актуальність дослідження зумовлена потребою в аналізі змісту запропонованих змін і перспектив їхньої успішної реалізації.

Виклад основного матеріалу. Європейське митне право було суттєво уніфіковано завдяки Регламенту Ради (ЄЕС) від 12 жовтня 1992 року № 2913/92, яким було затверджено Митний кодекс Співтовариства. Цей акт започаткував комплексне правове регулювання митної справи на рівні Європейського Союзу. Передбачалося, що Митний кодекс Співтовариства буде замінений так званим Модернізованим митним кодексом, однак його реалізацію було згодом припинено на користь нової редакції кодексу – Митного кодексу Союзу («Zollkodex der Union» / «UZK»), затвердженого Регламентом (ЄС) від 9 жовтня 2013 року № 952/2013, що повністю набрав чинності з 1 травня 2016 року [9].

Водночас деякі його положення, зокрема в частині цифровізації митних ІТ-процедур, передбачених статтею 280 чинного МКС, досі не реалізовані повним обсягом. Останні перехідні періоди тривають до кінця 2025 року (стаття 278 МКС), але є сумніви щодо можливості дотримання цих термінів, що зазначено в четвертому звіті Єврокомісії про виконання «робочої програми» МКС [10]. Інші важливі спрощення для імпортерів, також передбачені МКС, залишилися нереалізованими або застосовуються непослідовно, наприклад централізоване митне оформлення та заходи самоконтролю [11].

Попри це, Єврокомісія за участю групи експертів з митного права (Wise Persons Group) [12; 13], а також на основі завершених публічних консультацій, зокрема з бізнесом, анонсувала нову масштабну реформу митної системи й законодавства ЄС під назвою «EU Customs Reform 2028», яка має поетапно впроваджуватися до 2030 року та подальших років.

Так, 17 травня 2023 року Єврокомісія оприлюднила законодавчий проєкт [14], який охарактеризувала як «найамбітнішу та найвсеохопнішу реформу Митного союзу ЄС з моменту його створення у 1968 році» [15]. Перші аналітичні оцінки проєкту митної реформи уже з'явилися серед німецьких експертів і закладають основу для подальших дискусій і публікацій на цю тему [11; 16; 17]. Оприлюднена через пресреліз 17 травня 2023 року Європейською Комісією законодавча пропозиція Європейського парламенту та Ради [15] передбачає «впровадження Митного кодексу Союзу та створення Митного органу ЄС, а також скасування Регламенту (ЄС) № 952/2013» [18].

Пропозиція супроводжується досить докладними пояснювальними матеріалами й загалом налічує 608 сторінок (безпосередньо законодавчий текст реформи МКС охоплює 208 сторінок). Синопис дає узагальнений огляд статей чинного МКС, які залишаються чинними в новому проєкті реформи, і водночас демонструє масштаб змін, які вносяться, тобто значну частину нових норм. Крім безпосередньої реформи Митного кодексу Союзу, були також запропоновані додаткові законодавчі ініціативи щодо змін до інших нормативних актів. Зокрема, передбачено внесення змін до Регламенту про звільнення від сплати мита у зв'язку зі скасуванням 150-єврового ліміту звільнення від сплати мита на імпорتنі відправлення (йдеться саме про мито, а не лише про ПДВ у межах ЄС). Це означає скасування глави V Регламенту (ЄС) № 1186/2009 про звільнення від сплати мита.

Крім того, у межах запропонованого Регламенту Ради планується створення чотирьох узагальнених категорій митних ставок через внесення змін до Комбінованої номенклатури (Регламент (ЄС) № 2658/87).

Наразі процес щодо внесення змін і доповнень, а також обговорення проєкту нового Митного кодексу Союзу в ЄС уже формально розпочався. Проєкт нового МКС містить 265 статей, із них 84 статті абсолютно нові, тоді як чинна версія має 288 статей (а також пізніше додані, наприклад, стаття 278 а).

Водночас як строки ухвалення остаточного рішення, так і обсяг змін, що охоплюють увесь процес реформи, наразі залишаються невизначеними. У тексті законодавчої пропозиції передбачається набрання чинності реформованого Митного кодексу Союзу з 2028 року.

Проте деякі європейські експерти більш реалістичною датою початку застосування норм нового МКС називають перші роки 2030-х, а повне впровадження реформи, найімовірніше, триватиме від десяти до п'ятнадцяти років і завершиться не раніше початку 2040-х років [11, с. 267].

Наразі в Європейському Союзі все більше задіяних у міжнародній торгівлі й залучених до використання МКС користувачів ставлять цілком обґрунтоване запитання: чому Єврокомісія ініціювала митну реформу ще до того, як попередня редакція МКС була впроваджена повним обсягом?

Вважаємо, що відповідь на це запитання не є однозначною – вона має кілька вимірів.

По-перше, цифровізація митних процедур, що активно розвивається в ЄС з початку 2000-х років, завжди ґрунтувалась на спрощенні митних процедур і митних формальностей, і здавалося б, що поставлена мета вже досягнута. Проте в середині 2020-х років стало очевидно, що ця уявна «простота» є нічим іншим, ніж звичайною ілюзією, а саме: митне декларування, як і раніше, залишається трудомістким, дороговартісним і складним процесом. Відомо, що до середини 2020-х років держави-члени не досягли цього рівня уніфікації [5, с. 365; 19]. Крім того, 2021 року Європейський суд аудиторів зафіксував, що процедури аналізу ризиків у п'яти державах-членах здійснюються по-різному й уніфікований підхід відсутній [20].

Так, виникла нагальна потреба щодо подальшого всебічного поліпшення умов здійснення торговельної діяльності, а також спрощення та цифровізації митних процедур.

По-друге, як у сфері митного права, так і в суміжних галузях (наприклад, податкове право, право безпеки товарів, право інтелектуальної власності тощо) неодноразово фіксувалися правові прогалини, особливо в секторі електронної торгівлі (e-commerce), які внаслідок значної кількості транзакцій мали помітні негативні наслідки для міжнародної торгівлі. Великі онлайн-платформи в останні роки отримували значні прибутки, однак у багатьох випадках здійснювали продажі без належного контролю з боку державних органів.

Результатом для транскордонної торгівлі стали численні порушення щодо встановлених заборон та обмежень на ввезення товарів (VuB-Verstöße), зокрема імпорт і реалізація товарів без сплати митних платежів або без належного оподаткування ПДВ. У відповідь на це було вжито ряд юридичних заходів, зокрема запроваджено так званий

«цифровий пакет щодо ПДВ», який зобов'язує операторів платформ, що здійснюють онлайн-продаж товарів, сплачувати ПДВ із першого єврообороту.

У зв'язку з цим проєкт нового Митного кодексу Союзу спрямований на вирішення вищевказаних проблем. Зважаючи на те, що новітні технологічні досягнення не оминають світову торгівлю й значно впливають на обмін даними між суб'єктами господарювання та митними органами, то такі нові технології, як блокчейн і штучний інтелект, уже сьогодні впливають (і надалі впливатимуть) на спрощення процедур у міжнародній торгівлі. Водночас стає дедалі очевидніше, що Митний кодекс Союзу застосовується нерівномірно та несистемно серед 27 національних держав-членів. І це залишається серйозною проблемою, яку планується вирішити на рівні Європейського Союзу.

Зазначимо, що нова митна реформи, анонсована Єврокомісією, передбачає тотальну цифровізацію митних процедур і базується на трьох головних ідеях [5, с. 366].

Перша головна ідея – це створення Європейського Хабу митних даних (нової митної бази даних ЄС / EU Customs Data Hub) та запровадження нових технологічних інновацій. Реалізація цієї ідеї передбачає створення нової цифрової платформи ЄС, до якої імпортери зможуть (а згодом будуть зобов'язані) вносити всю релевантну інформацію про свої товари та ланцюги постачання. Такий обов'язок діятиме з 2038 року (статті 29–40 проєкту нового МКС). На думку експертів, централізація даних забезпечить більшу прозорість у питаннях ланцюгів постачання та товарообігу. Передача митної інформації буде здійснюватися виключно через цю нову митну платформу, що має значно спростити процес для суб'єктів торгівлі.

Також варто зазначити, що штучний інтелект (ШІ) та машинне навчання, як сфера штучного інтелекту, є двома ключовими технологіями, які стануть інструментом підтримки митних органів і дадуть змогу ефективно виявляти загрози в разі мінімального втручання з боку митниці. Метою є забезпечення повного контролю над ланцюгами постачання для митних органів [15].

Відчутною перевагою створення Європейського Хабу митних даних ЄС для імпортерів стане можливість взаємодії з одним єдиним порталом, що дасть змогу надавати інформацію лише один раз для декількох товарних партій. Згодом дані, завантажені до нової бази даних ЄС, мають замінити митні декларації в усіх 27 національних системах держав-членів ЄС. Це означає, що різномірна інфраструктура для митного декларування поступово буде скасована, що полегшить роботу для більшості імпортерів.

Ще одним нововведенням нової митної реформи є запровадження нової категорії: «надійні торговці» («надійні продавці») за принципом довіри та перевірки (Trust & Check-Trader, ст. 61 проєкту нового МКС) як додаткової підтримки надійних економічних операторів відомих нам сьогодні під терміном «Уповноважений економічний оператор» (АЕО). Тобто найбільш надійні й перевірені оператори отримають дозвіл на ввезення товарів до ЄС та їх випуск у вільний обіг без активного втручання митних органів [15]. Такі Trust & Check-оператори зможуть оформлювати свої імпортерські операції через одну митницю за місцем своєї реєстрації, незалежно від того, де фактично прибуває товар.

Передбачається, що Європейський Хаб митних даних ЄС буде доступний з 2028 року для операторів, що здійснюють онлайн-торгівлю (посилки), а з 2032 року – для всіх інших імпортерів і відправлень (на першому етапі – без обов’язкового використання; таблиця 1).

Таблиця 1 – Часова шкала впровадження Європейського Хабу митних даних ЄС

Час	Подія
2028	Оператори, що здійснюють онлайн-торгівлю, отримують добровільний доступ до Європейського Хабу митних даних ЄС
2032	Усі суб’єкти підприємницької діяльності можуть на добровільній основі користуватися платформою – Європейським Хабом митних даних ЄС
2038	Обов’язкове використання платформи всіма імпортерами до ЄС

Друга головна ідея – це створення Митного органу (EU Customs Authority). Можливості, що відкриваються завдяки об’єднанню та централізації даних для більш ефективного (під контролем ІТ) аналізу даних про глобальні ланцюги поставок і виробництво товарів у режимі реального часу, мають координуватися новим Митним органом ЄС (ст. 201–245 проєкту нового МКС). Цей орган буде інституцією Європейського Союзу з власною правосуб’єктністю, але досі ще із не визначеним місцезнаходженням. До кола його першочергових завдань належить підтримка держав-членів у ранжуванні ризиків та визначенні пріоритетів для контролю й перевірок на основі даних із нової митної платформи ЄС, що сприятиме зі свого боку оптимізації співпраці між різними контрольними структурами, зокрема митними органами, органами ринкового нагляду (які забезпечують дотримання заборон і обмежень), а також правоохоронними органами (якщо вони не є митними). Це має покращити координацію як на національному, так і на європейському рівні.

Третя головна ідея – оператори, що здійснюють онлайн-торгівлю беруть на себе певні визначені зобов’язання. Це означає, що у сфері електронної комерції (E-Commerce) передбачається перенесення зобов’язань з оформлення імпорту з кінцевих споживачів або перевізників на операторів онлайн-платформ. Це гарантуватиме в майбутньому, що мито та імпортний ПДВ уже будуть внесені в ціну товару, а митні зобов’язання покладатимуться на самого онлайн-оператора, а не на споживача. Отже, щоб запобігти штучному заниженню вартості товарів під час декларування, планується скасування митного звільнення для посилок вартістю менше ніж 150 євро (скасовується Розділ 5 Регламенту (ЄС) № 1186/2009, змінюється в межах пакета нової реформи МКС).

Крім того, наразі центральною фігурою в процедурі декларування в Митному кодексі Союзу є декларант. Реформа ж впроваджує інститут імпортера, який, за аналогією до експортера, стане ключовим суб’єктом у новій архітектурі митного законодавства [4; 17]. Що стосується розрахунку митних платежів для найбільш поширених товарів низької вартості, які купують за межами ЄС, то пропонується спрощення, а саме: замість складної тарифної сітки запроваджується чотири категорії митних ставок, які

охоплюють усі відповідні товари. Це передбачено відповідними змінами до Комбінованої номенклатури (VO-KN) [11].

Водночас пропозиція Європейської Комісії є лише першим кроком у тривалому законодавчому процесі ЄС. Цей законодавчий проєкт буде ретельно розглянутий різними інституціями, зокрема: Європейським соціально-економічним комітетом (дорадчий орган ЄС), Комітетом регіонів, державами-членами та Європейським Парламентом. Із зазначених причин імовірно, що під час законодавчого процесу буде внесено зміни до значної кількості нормативних актів, що зі свого боку призведе до затягнення термінів законодавчого процесу в ЄС.

У власному плані реалізації Єврокомісія розраховує на поетапне впровадження Митної реформи ЄС упродовж 2030-х років, а можливо, навіть і до 2040-х. Відповідно до ст. 265 абз. 3 проєкту нового МКС Європейський Хаб митних даних ЄС має бути повністю готовим до застосування до 31 грудня 2037 року.

Підсумовуючи, зазначимо, що подання масштабної пропозиції щодо реформи Митного кодексу Союзу 2023 року є добре підготовленим, сміливим і послідовним кроком, амбітним баченням майбутнього Європейського Союзу. Воно відбулося в момент, коли реформа 2013 року ще є далекою до свого завершення, оскільки деякі із завдань досі не виконані, зокрема в частині доступу митної адміністрації до звітної (бухгалтерської) документації економічних операторів і впровадження централізованого митного оформлення. Також іншою проблемою митного союзу країн ЄС є неоднакове застосування норм митного законодавства в 27 державах-членах. Крім того, залишається абсолютно незрозумілим, чи погодяться держави-члени на зміщення повноважень у бік Європейської Комісії та чи будуть запроваджені контрольні механізми щодо дотримання заборон і обмежень (VuB).

Висновки. Проєкт реформи уніфікованого Митного кодексу Союзу («Zollkodex der Union» / «UZK») містить ряд нововведень, реалізація яких є давно актуальною та вагомою. Запропонована реформа характеризується ґрунтовною підготовкою, рішучістю й послідовністю. Проте надати вже сьогодні оцінку проєкту реформи занадто рано. Досі не зрозуміло, чи буде ця реформа ухвалена саме в такому вигляді, чи в іншому. Водночас процес законотворчої роботи залишається відкритим: очікується, що під час розгляду законодавчим органом ЄС відбудуться значні зміни та адаптації положень Митного кодексу Союзу. Щодо часових рамок впровадження, то зазначені в проєкті терміни впровадження виглядають дещо оптимістичними.

У разі успішної імплементації перші зміни можуть стати доступними вже на початку 2030-х років, а обов'язкове застосування Європейської митної платформи (Європейського Хабу митних даних ЄС) планується з початку 2040-х років.

Зрештою, зразок нової Європейської митної служби залишається суттєвим предметом невизначеності в частині її функціональної можливості, а також здатності забезпечити уніфікацію застосування митного законодавства в Європейському Союзі. На початковому етапі планується лише уніфікація аналізу митних ризиків. Проте митне право охоплює широкий спектр питань, як-от митна вартість, тарифікація, заборони й обмеження (VuB), що становлять лише частину основних напрямів діяльності.

Тому відсутність відповідей на такі питання, як джерела фінансування Європейської митної служби, її кадрове забезпечення, а також вплив створення цієї інституції на роботу національних митних органів і їхнє матеріально-технічне та кадрове забезпечення, є істотним викликом сьогодні, на які відповіді досі не існує.

Питання щодо того, чи сприятимуть ці заходи уніфікації та покращенню застосування митного законодавства, а також спрощенню митних процедур для економічних операторів, залишаються відкритими. Особливу увагу потребують положення, що регулюють питання встановлених заборон та обмежень (VuB) на ввезення товарів, адже наявність численних національних особливостей у цій сфері збережеться навіть після впровадження реформи Митного кодексу Союзу, що продовжить створювати неоднорідні умови доступу до внутрішнього ринку.

У підсумку варто підкреслити, що вплив технологій штучного інтелекту та машинного навчання на митне право ЄС становить ще одну важливу та допоки недостатньо досліджену сферу. Питання про те, як схожі технології вплинуть на аналіз ризиків, як держави-члени організують роботу митних служб у світлі запланованих реформ, які інвестиції будуть потрібні для суб'єктів господарювання та митних органів, а також скільки митних працівників потрібно для обробки декларацій і здійснення контролю, потребують ретельного опрацювання. Крім того, постає питання, чи не сприятиме запропонований проєкт нової митної реформи переважно інтересам великих глобальних компаній, залишаючи поза увагою малі та середні підприємства. Чи буде забезпечено ефективний контроль з боку інших контролювальних органів за діяльністю операторів платформ електронної торгівлі щодо дотримання ними положень у частині заборон та обмежень?

Загалом ряд критично важливих питань залишається невирішеним або ж поверхнево розглянутим у звітах Європейської Комісії [21] щодо оцінки наслідків анонсованої митної реформи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вітте П. Митний кодекс Союзу. Коментар. NWB Verlag : Herne, 2022. Видання 7. 2134 с.
2. Вольфганг Х., Віддіх А. Митне право ЄС – основоположні засади теорії і практики. Nomos, 2023. Видання 6. 2164 с.
3. Кьохріц Т. Митний кодекс Союзу. Коментар. С. Н. Beck, München, 2021. 2150 с.
4. Ріннерт С. Введення у заплановану реформу Європейського митного права. *AW-Prax – Außenwirtschaftliche Praxis*. Reguvis, 2023. № 12. S. 549 (1–10).
5. Веєрт К. Пропозиції щодо широкомасштабної реформи Митного кодексу Союзу: ключові елементи та головні ідеї. *Zeitschrift für Zölle und Verbrauchsteuern (ZfZ)*. 2023. № 12. С. 365–369.
6. Клос Д. Цифровізація у митному праві: виклики і шанси. *AW-Prax – Außenwirtschaftliche Praxis*. Reguvis, 2023. С. 121–127.
7. Маєр Ф. Автоматизація митних рішень: між ефективністю та правовим захистом. *EuZW*. 2024. С. 210–215.

Петрова І. П. Цифрова трансформація митного права ЄС: догматичні виклики та правові перспективи митної реформи Європейського Союзу

8. Борковський Л. Митний хаб даних: правова природа, перспективи та критика. *Zeitschrift für Zölle und Verbrauchsteuern (ZfZ)*. 2024. С. 95–102.
9. Офіційний вісник Європейського Союзу. ВІ. 2013. No L 269, 1. Регламент (ЄС) № 952/2013 Європейського Парламенту та Ради від 9 жовтня 2013 року, що встановлює Митний кодекс ЄС (нова редакція). URL : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DE/TXT/HTML/?uri=OJ:L:2013:269:FULL>
10. Веєрт К. 4-й звіт Європейської комісії про хід виконання робочої програми Митного кодексу Союзу – Робоча програма 2023. *AW-Prax – Außenwirtschaftliche Praxis*. Reguvis, Mai 2023. S. 213–221. URL : https://www.researchgate.net/publication/371371549_4_Fortschrittsbericht_zum_UZK-Arbeitsprogramm_2023
11. Ріннерт С. Митний союз майбутнього. *AW-Prax – Außenwirtschaftliche Praxis*. Reguvis, 2023. С. 267.
12. Європейська Комісія. Переведення Митного союзу ЄС на новий рівень: інноваційні ідеї для сучасного та ефективного Митного союзу, представлені Wise Persons Group. URL : https://cyprus.representation.ec.europa.eu/news/taking-eu-customs-union-next-level-innovative-ideas-modern-and-efficient-customs-union-presented-2022-03-31_en
13. Рогманн А. Як досягти більшої єдності в європейській митниці? Про звіт Wise Persons Group щодо реформи Митного союзу ЄС. *AW-Prax – Außenwirtschaftliche Praxis*. Reguvis, 2022. С. 259.
14. Повідомлення Комісії до Європейського Парламенту, Ради та Європейського економічного і соціального комітету / Європейська Комісія. 17.05.2023, COM (2023) 257.
15. Пресреліз від 17 травня 2023 р. Митна реформа ЄС: бачення простішого, розумнішого та безпечнішого Митного Союзу / Європейська Комісія. IP/2023/2643. URL : https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/de/ip_23_2643
16. Терворенн М., Кальскі П. Пропозиція Європейської Комісії щодо комплексної митної реформи ЄС. *Zollrecht aktuell*. Mai 2023 (1). PWC / PricewaterhouseCoopers. URL : <https://surli.cc/jhadhs>
17. Люкс М. Реформа Митного кодексу Союзу. *AW-Prax – Außenwirtschaftliche Praxis*. Reguvis, 2024. С. 9–12. URL : https://www.reguvis.de/de/media/pdf/AW-Prax_Service_Guide_2024.pdf
18. Пропозиція щодо Регламенту Європейського Парламенту та Ради про заснування Митного Союзу та митної служби Європейського Союзу, а також про скасування Регламенту (ЄС) № 952/2013. URL : https://taxation-customs.ec.europa.eu/customs/eu-customs-reform_en
19. Веєрт К. Єдиний підхід щодо застосування єдиного митного тарифу для доступу до єдиного європейського ринку : дис. ... на здобуття наук. ступеня доктора політичних наук. Ольденбург : Університет ім. Карла фон Осецького, 2007.
20. Спеціальний звіт № 4/2021 «Митний контроль: як недостатня гармонізація шкодить фінансовим інтересам?» / Європейський суд аудиторів. URL : https://www.eca.europa.eu/de/publications/SR21_04
21. Робочий документ комісії. Звіт про оцінку впливу / Європейська Комісія. Брюссель, 17.05.2023. SWD (2023). 140 с. URL : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52023SC0140>

REFERENCES

1. Witte P. (Hrsg.). Zollkodex der Union. Kommentar, 7. Aufl., NWB Verlag : Herne, 2022. 2134 S.
2. Wolfgang H., Widdig A. Zollrecht der EU – Grundlagen und Praxis, 6. Aufl., Nomos, 2023. 2164 S.
3. Köckritz T. Der Unionszollkodex. Kommentar, C. H. Beck, München, 2021. 2150 S.
4. Rinnert S. Einführung in die geplante Reform des europäischen Zollrechts. *AW-Prax – Außenwirtschaftliche Praxis*. Reguvis, 2023. № 12. S. 549 (1–10).
5. Weerth C. Der Reformvorschlag für eine große datengesteuerte UZK-Reform – die Kernelemente und Hauptideen vorgestellt. *Zeitschrift für Zölle und Verbrauchsteuern (ZfZ)*. 2023. № 12. S. 365–369.
6. Kloes D. Digitalisierung im Zollrecht – Herausforderungen und Chancen. *AW-Prax – Außenwirtschaftliche Praxis*. Reguvis, 2023. S. 121–127.
7. Maier F. Die Automatisierung zollrechtlicher Entscheidungen – zwischen Effizienz und Rechtsschutz. *EuZW*. 2024. S. 210–215.
8. Borkowski L. Der Customs Data Hub – Rechtsnatur, Perspektiven und Kritik. *Zeitschrift für Zölle und Verbrauchsteuern (ZfZ)*. 2024. S. 95–102.
9. Amtsblatt der Europäischen Union. Bl. 2013 Nr. L 269, 1. Verordnung (EU) Nr. 952/2013 des Europäischen Parlaments und des Rates vom 9. Oktober 2013 zur Festlegung des Zollkodex der Union (Neufassung). URL : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DE/TXT/HTML/?uri=OJ:L:2013:269:FULL>
10. Weerth C. 4. Fortschrittbericht zum UZK-Arbeitsprogramm 2023. *AW-Prax – Außenwirtschaftliche Praxis*. Reguvis, Mai 2023. S. 213–221. URL : https://www.researchgate.net/publication/371371549_4_Fortschrittsbericht_zum_UZK-Arbeitsprogramm_2023
11. Rinnert S. Die Zollunion der Zukunft. *AW-Prax – Außenwirtschaftliche Praxis*. Reguvis, 2023. S. 267.
12. European Commission. Taking the EU Customs Union to the next level: innovative ideas for the a modern and efficient Customs Union presented by Wise Persons Group. 2022. URL : https://cyprus.representation.ec.europa.eu/news/taking-eu-customs-union-next-level-innovative-ideas-modern-and-efficient-customs-union-presented-2022-03-31_en
13. Rogmann A. Wie bekommen wir mehr Union in den Europäischen Zoll? Zum Bericht der Wise Persons Group zur Reform der EU-Zollunion. *AW-Prax – Außenwirtschaftliche Praxis*. Reguvis. 2022. S. 259.
14. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council and the European Economic and Social Committee / European Commission. 17.05.2023, COM (2023) 257 final.
15. Pressemitteilung v. 17.05.2023. EU-Zollreform Eine datengesteuerte Vision für eine einfachere, intelligenterere und sicherere Zollunion / Europäische Kommission. IP/2023/2643. URL : https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/de/ip_23_2643

16. Tervooren M., Kalski P. Vorschlag der EU-Kommission für eine umfassende EU-Zollreform. *Zollrecht aktuell*. Mai 2023 (1). PWC / PricewaterhouseCoopers. URL : <https://surli.cc/jhadhs>

17. Lux M. Die Reform des UZK. *AW-Prax – Außenwirtschaftliche Praxis*. Reguvis, 2024. S. 9–12. URL : https://www.reguvis.de/de/media/pdf/AW-Prax_Service_Guide_2024.pdf

18. Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL. COM (2023) 258 final. URL : https://taxation-customs.ec.europa.eu/customs/eu-customs-reform_en

19. Weerth C. Einheitliche Anwendung des Gemeinsamen Zollltarifs beim Zugang zum Europäischen Binnenmarkt. Dissertation, Carl-von-Ossietski-Universität Oldenburg. 2007.

20. Europäischer Rechnungshof: Sonderbericht Nr. 4/2021 Zollkontrollen: Unzureichende Harmonisierung ist den finanziellen Interessen abträglich. URL : https://www.eca.europa.eu/de/publications/SR21_04

21. EU-Customs Reform. Impact Assessment / EU Commission. Brussels, 17.05.2023. SWD (2023) 140 final. URL : <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52023SC0140>

I. P. Petrova. THE REFORM PROPOSAL FOR A MAJOR DATA-DRIVEN UNION CUSTOMS CODE OVERHAUL: AN INTRODUCTION TO ITS CORE COMPONENTS AND PRINCIPAL CONCEPTS

The article examines the reform proposal for a major data-driven transformation of the Union Customs Code (UCC) within the broader framework of the European Union's customs reform agenda, set to be implemented by 2030. The study focuses on the introduction of the EU Customs Data Hub and the establishment of the EU Customs Authority, which aim to enhance the uniformity and coherence of customs legislation, particularly in the domain of risk management and data-based supervision.

The research highlights the legal and practical challenges arising from the integration of digital technologies, automation, and artificial intelligence into customs procedures. It evaluates their potential to improve the efficiency of customs control while simultaneously addressing the risks of unequal access to digital infrastructure that may privilege large multinational corporations over small and medium-sized enterprises.

Particular attention is paid to the harmonisation of prohibitions and restrictions (VuB), which remain subject to national specificities and could continue to impede the free movement of goods within the EU internal market. The article also underscores the necessity of a transparent, participatory, and legally coherent legislative process, engaging Member States, businesses, and other stakeholders.

In conclusion, the study outlines the main legal and institutional prospects of the new UCC reform, identifying persistent uncertainties regarding its functional feasibility, human resources, and capacity to ensure uniform application across all EU Member States.

Keywords: EU customs law, digital transformation, EU Customs Data Hub, automation, customs reform, legal protection, artificial intelligence.

Стаття надійшла до редколегії 15 жовтня 2025 року

Петрова І. П. Цифрова трансформація митного права ЄС: догматичні виклики та правові перспективи митної реформи Європейського Союзу